

Teamtraining groepsdynamiek:

Duidelijke grenzen stellen

Groepsvorming en het opstellen van duidelijke regels en normen in een klas zijn enorm belangrijk. Zeker na een vakantie. Dat is altijd al zo, maar nu met corona, waarbij kinderen soms perioden lang thuis zaten, is dat belang misschien nog wel verdubbeld. Het is dan ook goed dat het samenwerkingsverband – na een pauze van twee jaar – de teamtraining Groepsdynamiek weer aanbiedt.

Esther Regtop en collega Bianca Leeuwerke, beiden gedragspecialist en in die hoedanigheid vaak op de scholen in de Kop van Noord-Holland, verzorgen sinds 2019 de cursus Groepsdynamiek. In die cursus van twee dagdelen leren deelnemers de theorie rondom groepsvorming en gaan ze aan de slag met casussen en oefeningen. Voor dit artikel vroegen we cursusleider Esther Regtop ons te vertellen hoe groepsvorming werkt en, belangrijker nog, hoe je dit proces als leerkracht op een positieve manier begeleidt en stuurt.

Na de vakantie

In essentie gaat het erom, aldus Regtop, dat je als leerkracht meteen na de vakantie start met aandacht voor de groepsvorming en dat je er het hele jaar aandacht aan blijft besteden. Dit laatste is misschien nog wel het belangrijkste. Want eigenlijk zijn alle scholen zich wel bewust van het belang van een goede start, maar door de waan van de dag verslapt de aandacht ervoor vaak.

Fases

Om de groepsvorming goed te kunnen sturen, moet je eerst weten welke fases doorlopen worden. Regtop: "Na de vakantie komen kinderen altijd weer zoekend met elkaar binnen, vooral na de lange zomervakantie. Die fase noem je de oriëntatiefase. Daarna begint de presentatiefase. Dan gaan kinderen laten zien wie ze zijn, en gaan ze hun rol innemen. Sommige kinderen willen graag de leider zijn, anderen spelen de clown. Wat wij zeggen is: zorg als leerkracht dat je tegelijkertijd met die presentatiefase begint met de normerenfase. Dat betekent dat je heel duidelijk bent over: wat wil ik zien, wat zijn de verwachtingen binnen de klas, en hoe gaan we met elkaar om. Als je dat niet doet, die grenzen neerzetten, dan gaan de kinderen hun eigen grenzen bepalen."

Leidende rol

In de theorie die de deelnemers in de training krijgen staan de fases die Regtop noemt centraal, dus: oriëntatie, presentatie, norme-

ren – en als je die fases goed hebt doorlopen – de prestatiefase. In die laatste fase kom je als de groepsvorming positief verlopen is en er een goede groepsdynamiek is. Dan ontstaat er een soort helpende situatie waarin kinderen goed kunnen presteren, weten wat er mag en kan in de klas, en waarbij ze elkaar op een positieve manier beïnvloeden. Om hier uiteindelijk te komen, is het volgens Regtop vooral belangrijk dat je als leerkracht een leidende rol inneemt in de groep. Regtop: "Hoe duidelijker je als leerkracht die rol neemt, hoe beter de kinderen daarbij gedijen."

Eigenheid en contact

Niet elke leerkracht zal dit gemakkelijk vinden, de leider of strenge juf of meester zijn. Wat Regtop en haar collega als reactie op die twijfel vaak benadrukken is: "Zorg dat je plezier in je werk hebt, en zorg dat je je sterke kanten benut. Als je bijvoorbeeld heel goed bent in knutselen, stop daar dan ook energie in. Toon eigenheid, en – het allerbelangrijkste – maak contact met de kinderen. Ook al hebben ze het over de meest rare computerspeltjes, probeer altijd interesse te tonen, en zorg dat je echt bewust contact maakt met

De training Groepsdynamiek is voor dit schooljaar vol, maar ook volgend jaar zullen er weer trainingen gegeven worden. Dus, heb je interesse, meld je dan aan via bianca.leeuwerke@aloyusiusstichting.nl. Wil je meer lezen over dit onderwerp, dan zijn de boeken Gedragsoplossingen voor de moeilijke groep van Kees van Overveld en De Gouden weken 2.0 van Boaz Bijleveld aanraders.

'Toon eigenheid, en – het allerbelangrijkste – maak contact met de kinderen'

kinderen en dat ze zich gezien voelen. Als je op deze manier in de groep staat, kun je ook gemakkelijker een leidende rol innemen. En over die strenge juf of meester zijn: eigenlijk moet je het zien als een compliment als een leerling zegt dat je streng bent. Want, zeker aan het begin van het jaar, is dat precies wat kinderen nodig hebben."

Bereiken en vermijden

En dan terug naar de training. In de eerste bijeenkomst krijgen de cursisten vooral theorie over groepsvorming. In de tweede bijeenkomst leer je hoe je een groep 'reset'; hoe je ervoor zorgt dat de groep die niet goed door de eerste fases is geko-

men, toch een hechte groep wordt. In die sessie worden veel praktische tips gegeven. Verder gaan de deelnemers aan de slag met oefeningen die ze ook in de eigen groep kunnen doen. Regtop: "We beginnen bijvoorbeeld met een kennismakingsoefening waarbij mensen iets aan elkaar moeten vertellen wat niemand in de groep van ze weet. Een andere oefening die we altijd doen heet: Bereiken en vermijden. Bij die oefening vertellen we dat bij gedrag dat kinderen laten zien het altijd gaat om iets dat ze willen bereiken of vermijden. Deelnemers gaan dan in duo's met elkaar bekijken wat een kind in een bepaalde situatie zou willen bereiken, of juist

vermijden. Deze manier van kijken leert mensen meer buiten de kaders te denken en op zoek te gaan naar wat er achter gedrag zit. Als je dat weet dan kun je beter in gesprek, ontstaat er meer begrip en kun je als leerkracht je handelen erop afstemmen.

Corona

Op de vraag of de recente gebeurtenissen, zoals de quarantaineperiodes en onlinelessen, de training hebben beïnvloed, denkt Regtop dat de inhoud van de training niet zozeer anders is, maar wel dat aandacht voor groepsdynamiek nu meer dan ooit nodig is. "Waar we eerst alleen een lange zomervakantie hadden, hebben we nu hele periodes thuisgezeten, en hebben de kinderen elkaar vaak in wisselende samenstellingen gezien door de quarantaines. Je merkt ook dat kinderen in groep 3 twee jaar lang een hele onduidelijke kleuterperiode hebben gehad. Gelukkig zijn kinderen heel flexibel. Maar het besef dat je continu moet werken aan sociale vaardigheden op school dat zullen we - juist nu - steeds opnieuw vertellen."

Uitspraken deelnemers Training Groepsdynamiek

"Fijn om het gesprek aan te kunnen gaan."

"Fijne scholing."

"Bedankt voor de tips en trucs!"

"Veel kennis van zaken! Heel erg bedankt!"

"Alles mooi op een rij gezet, heel praktisch!"

"Inspirerend en praktisch om mee aan de slag te gaan."

"Veel handvatten om met ons team hiermee aan de slag te gaan! Veel praktische materialen, dat is erg fijn."

"Veel praktische voorbeelden! Fijn! Veel tips. Met ons nieuwe team voor schooljaar '22-'23 gaan we alle fases bespreken en doorlopen voor de start van het jaar. Zin in om alles goed neer te zetten!"

Eureka voor advies over meer- en hoogbegaafdheid

Scholen met vragen over de aanpak voor meer- en hoogbegaafde leerlingen kunnen sinds kort terecht bij Eureka. Deze voorziening voor meer- en hoogbegaafde leerlingen in de Kop van Noord-Holland biedt naast onderwijs nu ook advies over materialen en over de wijze waarop je deze kunt inzetten in de klas. Eureka-leerkracht Marijke Goossens-Smit is hiervoor het aanspreekpunt.

Voor meer- en hoogbegaafde leerlingen zijn verschillende voorzieningen ingericht. Zo is er de plusklas, verspreid over meerdere locaties, waar kinderen een dagdeel naartoe kunnen. Maar er is ook Eureka, waar fulltime-onderwijs geboden wordt voor hoogbegaafde kinderen.

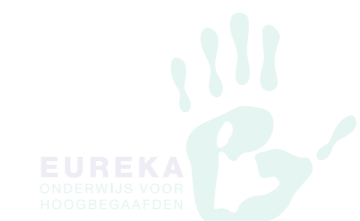
Voor kinderen die wel meer uitdaging en verrijking nodig hebben, maar voor wie de plusklas misschien een stap te ver is, is er veel materiaal beschikbaar om lesinhoud te verdiepen of verrijken. Maar, waar begin je, welke materialen zijn geschikt en hoe zet je ze in? Met dit soort vragen kun je sinds dit schooljaar terecht bij Marijke Goossens-Smit. Zij kan een school adviseren en samen met de school op zoek gaan naar een passende aanpak. Goossens-Smit ligt dit kort toe.

"Wat ik kan doen is meedenken over materialen om deze kinderen toch tot leren te laten komen."

Voor veel vakgebieden is er materiaal waarmee je stof kunt verdiepen of verrijken, denk aan rekenen, taal, spelling, maar ook kunstgeschiedenis, en zelfs scheikunde en natuurkunde. Scholen kunnen overigens ook naar Eureka komen om de materialen daar te bekijken en te zien hoe wij ermee werken. Of ze kunnen materialen lenen of kopiëren meenemen om zelf uit te proberen in de klas. Naast het geven van advies over materialen kan ik ook meedenken over zaken als klassenmanagement en het inbouwen van instructiemomenten. Zeker met een grote klas is dat niet altijd even gemakkelijk."

Geïnteresseerd? Op het besloten deel van de website vind je de contactgegevens van Marijke Goossens-Smit op het "Overzicht specifieke deskundigen".

Aan de ondersteuning zijn geen kosten verbonden.

Marijke Goossens-Smit